

Verslag digitale bijeenkomst Klimaatkracht Stellendam 16 juni 2021 (19.30-21.00 uur)

Aanwezig:

- Leo Kloet
- Dhr. en Mevr. Van Kooten
- Jan Arie Redert
- Marcel Breve
- Jan de Geus (projectleider Stellendam)
- Michel van Golberdingen (Oost West Wonen)
- Eric Droogendijk (Oost West Wonen)
- Jos 't Mannetje (gemeente Goeree-Overflakkee)
- Robert Koster (Deltawind)
- Ward Mouwen (gemeente Goeree-Overflakkee)

1. Opening

Jan deelt mede dat bericht van verhindering is ontvangen van:

- P. G. Vlieland
- P. Wolfert

Verslag van 12 mei jl.

Het verslag van de bespreking van 12 mei jl. is meegestuurd. Over dit verslag worden geen vragen gesteld. Naar aanleiding van de vorige bespreking is de huidige agenda opgesteld. Gevraagd is naar rekenvoorbeelden en de ervaringen met warmtepompen. Ward Mouwen en Eric Droogendijk geven een toelichting.

2. Toelichting van Ward Mouwen over de rekentool Greenvis.

Ward Mouwen is adviseur energie transitie bij de gemeente en bij de provincie. Hij neemt de deelnemers mee in een presentatie. Om een goede discussie te kunnen voeren is het noodzakelijk dat mensen inzicht hebben in de kosten ten opzichte van de CO₂-reductie. Er is in samenwerking met adviesbureau Greenvis een 'Warmtetool' ontwikkeld. Bij de warmtetool gaat het om kiezen voor duurzame warmte.

Op Goeree-Overflakkee zijn alle woningen geïnventariseerd en in kaart gebracht. Het gaat dan over de ouderdom, de functie, het energielabel et cetera. Deze inventarisatie staat ook op de website www.Klimaatkrachtgo.nl. Op basis van deze inventarisatie kunnen er clusters van gebouwen gemaakt worden. De cluster van woningen met een rode kleur kunnen beperkt geïsoleerd worden. Er is ook een

hoge warmtevraag. Met name de oude kern van Stellendam is rood. De groene cluster heeft een lage energierekening. Dit zijn de gebouwen die gebouwd zijn na 2000.

Op gebouwniveau worden de energielabels aangegeven. De drie categorieën D t/m G zijn matig geïsoleerd. Als je deze aardgasloos wil maken dan moet je naar een hoog temperatuur warmtenet.

De categorie B en C. Deze woningen vergen een midden temperatuur. Dit kan bijvoorbeeld met een hybride warmte pomp

Label A woningen. Zij vergen een laagtemperatuur warmtenet. Deze woningen kunnen all electric gemaakt worden.

De vraag is: Wat kost dit?

Aan de hand van een sheet laat Ward scenario's zien. Deze scenario's zijn dus afhankelijk van de mate van isolatie van de woning. Dit is de kern van de warmtetoel. Het laat ook zien hoeveel CO₂-reductie er wordt gerealiseerd.

Op basis van deze tool kunnen ook de nationale kosten worden berekend.

Bij een warmtenet (Kleinschalige warmte opwekking) kan met denken aan een tweetal oplossingen:

- Een warmtenet op zonne- energie. Hier een temperatuur mogelijk van 70 graden
- Aqua thermisch: hier is 15 graden haalbaar.

Marcel vraagt zich af hoe er onder de grond uitziet. Als iedereen meedoet dan is dit een gigantische operatie. Net zoals glasvezel. Dit is wel een hoge drempel voor inwoners. Hij vindt dit een uitdaging.

Ward beaamt dat dit een hele uitdaging is. Wij moeten samen kijken wat de meest passende systemen zijn die betaalbaar zijn. Je moet kijken ook naar de lange termijn. In 2050 moet er een werkend systeem zijn. Daar moeten wij naar streven. Wellicht zijn individuele oplossingen makkelijker te implementeren. Dit kan wellicht wel 2 keer zo duur zijn. Een woningbouwvereniging kan een eerste stap doen in een collectief systeem.

Eric vraagt op welk moment ga je met inwoners in gesprek? Mensen verzinnen dikwijls zelf een oplossing. Ward is van mening dat je een collectief systeem vroeg moet aanleggen anders kiezen ze voor individuele oplossingen.

Eric vraagt waar de oplossingen liggen in Stellendam. Ward geeft aan dat deze week nog berekeningen worden gemaakt voor Stellendam.

Jan Arie leest dat bij all electric 90 % CO₂ wordt bespaard. Dit is nu nog maar 30 tot 40 % volgens de berekening. Ward geeft aan dat momenteel elektrisch nog fossiel wordt opgewekt. Hier zit wel een stijgende lijn naar CO₂ besparing.

Jan-Arie heeft warmtenet ervaring. Dit is regeltechnisch moeilijk. Ward beaamt dat de techniek goed moet zijn.

Ward zal scenario's opstellen voor Stellendam. Hij kijkt naar wijkniveau en zal verschillende opties voorleggen. Deze scenario zouden opgenomen kunnen worden in een plan.

3. Toelichting van Eric Droogendijk van Oost West Wonen over warmtepompen en de ervaring van Oost West Wonen

Oost West Wonen nog niet zo lang bezig met warmtepompen. Er is nieuwbouw gerealiseerd met nul op meter. Hiervoor is gebruik gemaakt van de verschillende technieken namelijk met bodem warmte pompen en luchtwarmte pompen. Dit is ook toegepast bij de renovatieprojecten. Iedere woning heeft zijn eigen warmtebron. Het boren van een bron is nogal kostbaar. Het voordeel is dat er geen onderhoud is. Een luchtwarmtepomp maakt klein beetje geluid. Voor een bodemwarmtepomp moet je de bodem ook weer opwarmen met zonnepanelen. Het is een totaal systeem. Voordeel is dat er in de zomer het systeem ook kan koelen. Warmtepompen zijn bij nieuwbouw makkelijker te realiseren met vloerverwarming.

De ervaringen zijn goed. Er is wel een aanlooperperiode. Het systeem moet goed afgesteld worden. Daarna verdwijnen de klachten.

Jan Arie kent wat negatieve ervaringen bij het nieuwbouwproject "Thuishaven". Deze zijn nog steeds niet opgelost. De mensen zijn ontevreden en dit is een slechte reclame. De producent en de installateur zoeken nog steeds naar een goede oplossing. In de Meidoornstraat zijn de mensen wel tevreden.

Eric geeft aan dat het een kwestie is van goed inregelen. Natuurlijk moet de woning ook bouwkundig goed zijn.

Jan Arie wijst op de site van Vaillant voor goede informatie.

Conclusie: je moet een goede installateur hebben. Kennis is nog onvoldoende aanwezig bij de meeste installateurs.

Robert breekt een lans voor de voordelen van de collectieve projecten. De bodemwarmte kan door een lokaal bedrijf goed geïnstalleerd worden. Hij spreekt uit ervaring. Het grootste probleem is hoe de service is. Hoe lossen bedrijven het op. Hij hoopt dat voor de mensen in thuishaven I een oplossing komt.

4. Hoe verder met het opstellen van het klimaatplan voor Stellendam

Jan geeft aan dat er op 22 juni nog een vervolg is op de bijeenkomst van 7 juni. Doel is om uiteindelijk te komen tot een klimaatplan voor het dorp. Hij vraagt in welke mate en in welke fase de aanwezigen invloed willen hebben op dit plan.

Marcel zegt dat de kennis ontbreekt. Geef ons eens aan wat je wil? Je moet weten wat er kan. Zijn voorstel is, laat maar wat zien. Hij heeft dit de vorige keer ook al aangegeven. Wij zijn onwetend. Help ons, wat zijn de totale kosten? Als je auto koopt kan je kiezen uit modellen.

Jan Arie zegt dat Marcel gelijk heeft. Je moet met een aantal voorstellen en mogelijke oplossingen komen. Dan kan je gericht praten.

Mevrouw van Kooten zegt dat haar tuin en huis vrij klein is. Zie voorziet problemen in het oplossen van het energievraagstuk. Ward wijst op de mogelijkheden van het inschakelen van een energiecoach. Zij is ook voorstander van een plan met voorstellen. Ward zegt dat wij op buurtniveau kijken wat een goede

oplossing kan zijn. Robert geeft aan dat er voor iedere woning een oplossing is. Hij wijst op de mogelijkheden van Deltawind.

Robert reageert op Marcel. Het is goed om aan te geven wat belangrijk is voor een klimaatplan. Je hoeft niet altijd verstand van zaken te hebben. Ieder heeft zijn eigen rol ook hoe je het verhaal gaat vertellen.

Leo Kloet heeft cv-ketel en hete lucht kachel. Ding is 24 jaar oud. Moet vervangen worden. Wat moet ik nu doen. Hij voelt ervoor om een energiecoach in te schakelen. Denkt wel graag mee. De gemeente moet met een voorstellen komen.

Jan geeft aan dat hij deze vraag ook op 22 juni gaat voorleggen. Hij constateert nu dat de gemeente maar met een voorstel moet komen. Hij zal dit meenemen naar de stuurgroep.

5. Rondvraag

Klimaatadaptatie is nog niet aan de orde geweest. Jos zegt dat hij voldoende voorbeelden kan geven over Stellendam. Morgen gaat het regenen. Hij hoopt dat de diepere delen droog blijven. Verder geeft Jos aan dat de subsidieaanvragen voor het aanpassen van de tuin een succes is. Van het potje van € 50.000 is inmiddels € 40.000 toegezegd.

6. Sluiting

Jan sluit de vergadering. Zoals aangegeven is er 22 juni nog een bijeenkomst. De vakantieperiode komt eraan. Vanaf medio juli heeft het weinig zin meer om bijeenkomsten te beleggen omdat dan de vakantieperiode is aangebroken. Hij verwacht dat er in september weer een bijeenkomst is en hij spreekt de hoop uit dat de deelnemers dan weer willen aansluiten om over het klimaatplan te praten. Hij dankt de aanwezigen voor hun bijdrage.